

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематаграфіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 8 (655)

Субота, 21 лютага 1948 года.

Цана 50 кап.

В. І. Ленін.

І. В. Сталін.

Вялікае 30-годдзе

30 год таму назад генем Леніна і Сталіна была створана Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія. Яна нарадзілася, маццела і гартавалася ў агні барацьбы супроць нямецкага імперыялізма, які імкнуўся знішчыць сваёй Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Слаўны баявы шлях, пройдзены нашай Арміяй за яе трыццацігоддзе,—гэта шлях бліскучых перамог над ворагамі нашай Радзімы. Народжаная Кастрычнікам, яна зрабілася Арміяй перамог ужо з першых дзён свайго існавання. Яна разграміла і выкінула вон не толькі нямецка-кайзераўскія згразі. Сваімі знішчальнымі, смертаноснымі ударамі яна сцёрла з твару савецкай зямлі англійскіх, французскіх, амерыканскіх, японскіх і беларускіх інтэрвентаў і іх апору—белагвардзейшчыню. Усе гэтыя рашучыя перамогі ў эпоху грамадзянскай вайны былі дасягнуты пад непасрэдным кіраўніцтвам Леніна і Сталіна і з'явіліся вынікам выканання асабіста імі распрацаваных стратэгічных планаў.

Выдатныя баявыя і маральна-палітычныя якасці Савецкай Арміі, як першакласнай арміі новага тыпа, з усёй сілай праявіліся ў перыяд Айчынай вайны. Яна пакрыла свае сцягі славы перамог савецка-гістарычнага значэння і выратавала цывілізацыю ад фашысцкіх пагромшчыкаў. Яна перамагла таму, што перамог наш савецкі грамадскі лад, што сталініска-стратэгія і тактыка, савецкая ваенная навука аказаліся вышэй буржуазнай ваеннай навукі. Яна выйшла з вайны пераможцай таму, што на яе ўзброены першакласны ваенны тэхніка і сталініска-ваенная перамога, якая аб'явіла на магучы савецкі тыл, на братняе адзінства ўсіх народаў Савецкага Саюза, Добрыя савецкі патрыятызм жывіў нашу перамогу. «Я думаю,—гаворыць таварыш Сталін,— што ніякая другая краіна, ніякая другая армія не магла вытрымаць такі націск азіраўшых банд нямецка-фашысцкіх разбойнікаў і іх саюзнікаў. Толькі наша савецкая краіна і толькі наша Чырвоная Армія здольны вытрымаць такі націск. І не толькі вытрымаць, але і пераадолець яго».

Ваюючы супроць гітлераўскіх згразі адзін-на-адзін на працягу трох гадоў, наша Армія не толькі разграміла і выкінула іх з савецкай зямлі, але і вырвала заняволеныя народы Еўропы з кіпцюроў крывавага гітлераўскага. Выкажана ў духу інтэрнацыяналізма, у духу адзінства інтэрасаў рабочых усіх краін, яна выканала сваю вялікую вызваленчую місію і здабыла сабе любоў і прызнанне ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва, як верны друг прыгнечаных народаў.

Савецкая літаратура — самая ідэйная, самая перадавая літаратура свету—у часы Вялікай Айчынай вайны ішла ў адных радах з вайнамі, што здабывалі перамогу. Палымянае слова пісьменніка натхняла нашых байцоў на гераічныя подзвігі; сотні савецкіх пісьменнікаў са зброяй у руках змагаліся за чэсць, свабоду і незалежнасць Радзімы.

З'явіўся ўжо рад значных твораў аб Савецкай Арміі.

Але высокароднае духоўнае аблічча савецкага воіна—салдата, афіцэра, партызана,—яшчэ далёка недастаткова раскрыта ў нашым мастацтве—літаратуры, жывапісу, скульптуры. У нас няма пакуль што вялікіх эпічных палотнаў, якія б адлюстравалі гераіку Айчынай вайны на ўсёй яе многаграннасці. У творах на ваенныя тэмы яшчэ не раскрыта як след сутнасць гераічных подзвігаў савецкіх людзей, як прыўленне яснага ўсведамлення мэт барацьбы. Чытачы і глядачы чакае такіх апавесцяў, раманаў, пэм, п'ес, карцін і скульптур, якія раскрылі б поўнацэнны мастацкі вобраз валявога савецкага камандзіра—арганізатара і кіраўніка буйных ваенных апарацый, падобных вялікай Сталінградскай бітве ці райкавай вайне.

Побач з надзённай тэматыкай мірнай творчай працы, вялікае значэнне набывае тэма партызанскага руху, вобраз большыцка-арганізатара і кіраўніка вялікіх партызанскіх апарацый. На жаль, эпічных палотнаў на гэты тэмы, за выключэннем «Адплаты» Якуба Коласа, «Янука Сялібы» Максіма Танка і некаторых другіх, няма. Не створана нічога роўнага такому твору,

як «Дрыгва». Мужнасць савецкага воіна—гэта высокаяродная якасць нашых людзей—паўна быць паказана не як прыўленне пачуцця помсты, а як цудоўны спляў любові да сваёй савецкай Радзімы і свяшчэннай няязвісці да ворагаў, як выразнае ўяўленне канчатковай мэты барацьбы і непорушнай упэўненасці ў вялікіх ідэалах камунізма. Агульнавядома, што ідэй становіцца матэрыяльнай сілай, калі яна авалодаваць масамі.

Любоў да Савецкай Арміі, якая адсталая ў суровых баях пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна чэсць, свабоду і незалежнасць нашай Радзімы, патрабуе ад мастакоў мастацтва твораў, вартых слаўным барацьбітоў з гітлераўскай наваляй. Народ чакае вялікіх твораў, прысвечаных Савецкай Арміі, у якіх на мастацкі-абстрактным эпічным матэрыяле раскрыта б глыбокая гістарычная сутнасць вызваленчага прызначэння Савецкай Арміі.

Беларускі народ—народ-змагар. Ён унёс вялікі ўклад у справу разгрому нямецкіх згразі, і справа гонару дзячоў усіх відаў мастацтва—увасобіць у мастацкіх вобразах гераіку Айчынай вайны. Агульнавядома, што на франтах Айчынай вайны ўдзельнічала больш аднаго мільёна беларусаў і ў партызанскім руху—трыста тысяч чалавек. 244 беларусам прысвоена пачэснае званне Героя Савецкага Саюза, у тым ліку—71 партызану. Беларускі народ выступіў з свайго аспрэддзя 217 генералаў. Усім вядомы слаўны імяны генерала Даватара, гераі-партызана Сільніцкага, генерала Маргелава і многіх іншых. Выдатных твораў пра баявыя справы гэтых гераюў чакае савецкі народ.

Наша мірная стваральная праца забяспечана бесмяротнымі перамогамі Савецкай Арміі, мудрым Сталінскім кіраўніцтвам. «Гэта наша шчасце,—гаворыць таварыш Молатаў,—што ў цяжкія гады вайны Чырвоную Армію і савецкі народ вёў наперад мудры і выпрабаваны праводы Савецкага Саюза—вялікі Сталін. З імем Генералісімуса Сталіна ўводзіць у гісторыю нашай краіны і ў сусветную гісторыю слаўны перамогі нашай арміі».

Мастацтва і Савецкая Армія

Савецкае мастацтва за гады вайны адграла вялікую ролю ва ўмацаванні боездольнасці Савецкай Арміі. Наша мастацтва — ідэйнае, мэтанакіраванае, яно ўмацавала і загартавала ў агні вайны. Спевакі, музыканты, кампазітары сваімі выступленнямі натхнялі савецкі народ на гераічныя подзвігі.

У суровыя гады Айчынай вайны працаўнікі мастацтва не спынялі сваёй мастацкай дзейнасці. Не было амаль ніводнага участку велзарнага фронту, дзе-б не габывалі артыстычныя брыгады. Яны ішлі за нашымі вайсковымі часцямі, уступалі ў вызваленую Савецкай Арміяй гарады і туржы давалі свае канцэрты. Яны прайшлі з Савецкай Арміяй шлях ад Сталінграда да Бярліна. За гады вайны артысты далі на фронце і ў тыле 450 тысяч канцэртаў.

Савецкія артысты—старыя сябры лётчыкаў. У лётчыкаў выступалі майстры мастацтва — А. Тарасава, Б. Добранраву, Е. Турчанинава, М. Літвіненка-Вольгемут, Л. Александровская, І. Балочка, Л. Удэраў і яго джаз-аркестр, Л. Руславава, Н. Смірноў-Сакоўскі, К. Шульжэнка і шмат іншых. Прыезд працаўнікоў мастацтва заўсёды быў святкам для авіялётчыкаў.

Кампазітары К. Лістоў, А. Ноўкаў, Е. Жаркоўскі, М. Блантэр, Д. Пакрас, Т. Хрэнік, Ю. Мілюцін прыязджалі на фронт, вывучалі жаўцкі і побыт гвардзейскіх дывізіяў, авіялётчыкаў, напісалі маршы і песні, прысвечаныя слаўным баявым справам гераюў-лётчыкаў.

Чаццры гады працаваў стэршы лейтэнант т. Жаркоўскі ў Паўночным Марскім флоце. Ён напісаў 60 песняў, многія з якіх былі прысвечаны гераюм-лётчыкам савецкай марскоў авіяцыі. Гэтыя песні выконваліся ансамблем песні і танца Паўночнага флота.

У гады вайны кампазітар К. Лістоў пабываў у розных алуучэнях савецкай марскоў авіяцыі—у чорнаморцаў, балтыйшар і маракоў Паўночнага флота. Ён ствараў некалькі песняў аб авіяцыі: «Лётная застольная», «Герой-генерал», «Ідзем у палёт», «Лётная гвардзейская» на словы паэ-

таў А. Жарава, С. Алымава, Н. Браўна. Лётчыкі авіялётчыка добра ведалі і цанілі кампазітара. Неаднаразова раёнцы Канстанцін Лістоў разам з камандзірам эскадрылі прыходзіў на аэрадром. Перад вылетам машыны на баявое заданне кампазітар, акампаніруючы сабе на акардыёне, сьпяваў свае песні лётчыкам. Ён праважаў і сустракаў лётчыкаў савецкай бадзёрай песняй.

А вось яшчэ эпізод з эпохі Айчынай Вайны, які паказвае ролю савецкага мастацтва на фронце. Адначасна адзін з нашых лётчыкаў пасля бою з нямецкімі месершмітамі вёў свой падбіты самалёт на палічку. Лётчык згубіў арыентацыю. Ён страціў надзею пасадзіць самалёт на савецкай тэрыторыі. І раптам пілоту на дапамогу прышоў радыёперадачыч. Настройваючы яго, савецкі лётчык з радасцю пачуў у эфіры народную беларускую песню ў выкананні Ларысы Александровскай. Пілот атрымаў арыентацыю і з поспехам пасадзіў свой самалёт на савецкім аэрадроме.

Панулярынасцю ў лётчыкаў на фронце карыстаўся і джаз-аркестр пад кіраўніцтвам братаў Пакрас, які выступалі перад лётчыкамі, якія толькі што прыляцелі з баявога задання.

Песня была нязменнай снадарожніцкай байка.

Сёння, ва ўмовах мірнага часу, мы з'яўляемся сведкамі далейшага росквіту савецкага мастацтва, што заклікана задавальніць культурныя патрабаванні народа-пераможцы, якія вельмі ўзраілі.

Я не сумняваюся ў тым, што ў сучасны момант працаўнікі мастацтва ўсё сваё творчае натхненне, усю сваю творчую думку накіруюць да адной мэты—стварэння такіх цудоўных і праўдзых музыкаў твораў, якія б засталіся ў сямдзяткі савецкага народа, як вялікі помнік нашай перамогі.

Гвардыі падпалкоўнік, Уладзімер ЛАУРЫНЕНКАУ, двойчы Герой Савецкага Саюза.

Юбілейныя плакаты

Дзяржаўнае выдавецтва «Мастацтва» выпускае юбілейныя плакаты да 30-годдзя Узброеных Сіл Саюза ССР.

Сярод плакатаў: «Слава савецкаму воіну!», «Слава савецкаму народу!» В. Іванова (плакаты атрымалі першую прэмію на конкурсе мастакоў да 30-годдзя Савецкай Арміі), «Падпальшчыкам новай вайны трэба было-б памятаць габельны канец свай папірэдыкаў!» Б. Яфімава і Н. Даўгарукава, «Сталін — наш сцяг баявы» І. Шагіна і А. Дружкова, «Галудыся, волат! Цібе сперажэ Савецкая Армія!» М. Салаўёва і Ф. Шурпіна, «Нае вырасіў Сталін на вернасць народу» П. Голуба і «XXX год — Кукрынікшаў (гэтыя плакаты атрымалі другія і трэція прэміі).

Акрамя таго, выдавецтва «Мастацтва» выпускае з друку плакаты мастакоў: І. Таідзе — «За нашу Савецкую Радзіму!», Б. Карэцкага — «Абараняем мір і шчасце любімай Радзімы!», В. Ліванявай — «Слава Савецкай Арміі», В. Мухіна — «За нашу Савецкую Радзіму!», І. Шагіна і А. Дружкова — «Слава абаронцам нашай Радзімы», В. Віктарава — «Няхай жыве наша пераможная Савецкая Армія», сатырычны плакат В. Гаваркова — «Не сваволь!» і інш.

Выдаюцца таксама восем партрэтаў генералаў і адміралаў—гераюў Вялікай Айчынай вайны, якія аддалі сваё жыццё за Радзіму, а таксама рэпрадукцыя з карціны Д. Налбандзіна «У Крэмльскім палацы 24 мая 1945 года».

Карціны аб гераічных войнах

9 мая ў Маскве адкрыцца Усеагульная мастацкая выстаўка, прысвечаная 30-годдзю Савецкай Арміі. Да гэтай слаўнай даты мастакі Беларусі пішучы карціны, якія адлюструюць гераізм воінаў Савецкай Арміі ў гады Вялікай Айчынай вайны. А. Бембель працуе над скульптурай «За Савецкую Радзіму», І. Ахрэмыч — над карцінай «Партызаны на прыёме ў таварыша Сталіна», партрэтны Генерала арміі Чарыяхоўскага і Героя Савецкага Саюза Талаліхіна піша А. Шыбіёў. Мастак горада Гродні І. Пушкова працуе над тэмай «Кавалерыя-ская атака», мастак М. Марозова — над карцінай «Камандны пункт Арміі».

Новыя работы беларускіх скульптараў

Многія беларускія скульптары ў сваіх апошніх работах паказалі баявыя подзвігі савецкага народа — салдат, афіцэраў і генералаў Савецкай Арміі. Шмат вобразаў савецкіх воінаў ствараў скульптар З. Азгур. Адной з вялікіх яго работ з'яўляецца статуя «Генералісімус І. В. Сталін». Да Усеагульнай мастац-

кай выстаўкі «30 год Савецкай Арміі» З. Азгур рыхтуе скульптуру «В. І. Ленін». Скульптар А. Глебаў працуе над коннай статуяй легендарнага гераю Вялікай Айчынай вайны Л. Даватара. Тэма скульптурнай групы А. Бембеля— «За Савецкую Радзіму».

Вялікая радасць

Калектыў Беларускага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа абмеркаваў Пастанову ЦК ВКП(б) аб оперы В. Мурадэлі «Вялікая дружба».

Нашы беларускія кампазітары не стараюцца сапраўды народных песень. У многіх іх творчых адзнаках фармальна-стыльны ўплыў Шапастаўкі, Шабаліна і Пракоф'ева.

Для гэтай п'есы, не меладичная, не дамагавая актору. Горава абмеркавалі Пастанову ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» і на агульным сходзе музычнага вучылішча.

ЗА НАРОДНАСЦЬ МУЗЫКІ

17 лютага адбыўся адкрыты партыйны сход партарганізацыі Беларускай Дзяржаўнай філармоніі, прысвечаны абмеркаванню Пастановы ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадэлі.

Цэнтрам барацьбы за народнасць у музыцы, за асуджэнне фармалізму ў творах беларускіх кампазітараў. Настаў час сапраўднай народнай музыкі.

Слова бярэ Я. Цікоцкі. Ён крытыкуе асобныя фармалістычныя творы М. Аладава, П. Падкавырава.

Слова прадстаўляецца Д. Рудзько. Пастанова ЦК ВКП(б) ад 10 лютага, — гаворыць ён, — спецыяльна закрывае адно з важнейшых пытанняў нашай музыкі.

— Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба», — значае ў сваім выступленні В. Кісялёў, — велікі патрэбны пастанова.

— Без мелодыі, — азначае ён, — не можа быць музыкі. У сваёй творчасці я заўсёды імкнуўся да выкарыстання народнай мелодыі.

Д. Рудзько крытыкуе некаторыя фармалістычныя творы беларускіх кампазітараў. На яго думку, музыка кампазітара Абелювіча фармалістычная, у ёй няма ніякай Беларускай мелодыі.

— Мы далі пэўныя памылкі, прапагандуючы фармалістычную музыку. Мы не разгортвалі сапраўднай крытыкі гэтых твораў.

— Усе мы адчуваем, — гаворыць М. Шнэйэрман, — што Пастанова ЦК ВКП(б) — магучы зброй у барацьбе за сапраўднае народнае музычнае мастацтва.

Вялікая віна ва з'яўленне антынароднай фармалістычнай музыкі кладзецца на Сюз савецкіх кампазітараў, які не вырабіўся каля абаз.

Пастанову ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадэлі калектыў Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі сустрэў з вялікім энтузіязмам.

Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадэлі сведчыць аб тым, — азначае М. Аладаў, — што наша партыя надае вялікае значэнне творчасці савецкіх кампазітараў.

Адзінадушнае адабрэнне

Пастанова Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) аб оперы В. Мурадэлі «Вялікая дружба» выклікала адзінадушнае адабрэнне творцаў.

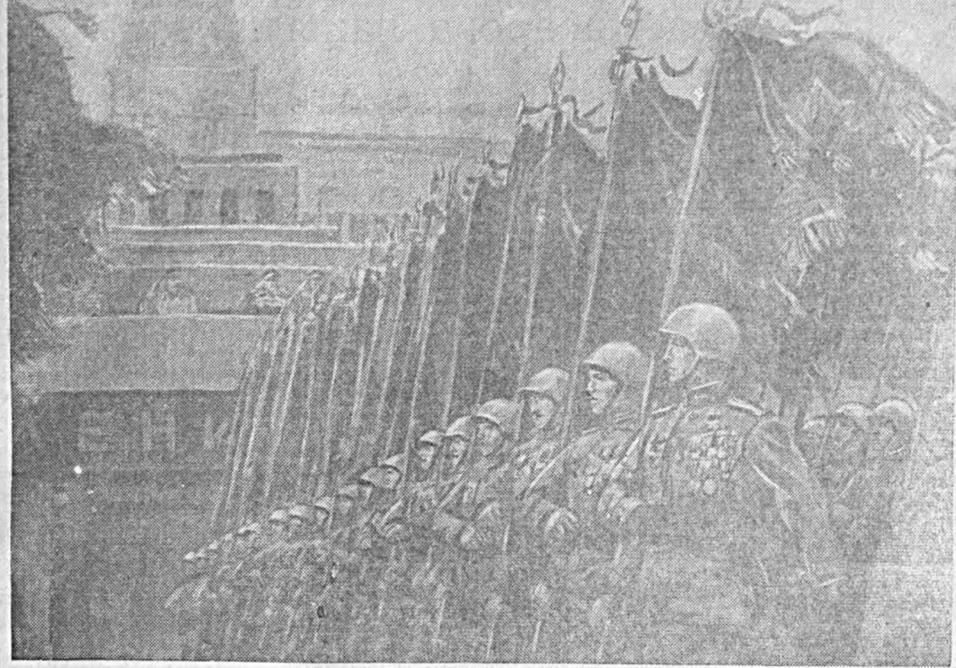
— Калі прыслухацца да гэтага твора Беларускага кампазітара П. Падкавырава, то яна адчуваецца, што ён з'яўляецца паслядоўнікам музычных «густаў» т.т. Шапастаўкі, Пракоф'ева і інш.

— Пастанова ЦК ВКП(б) азначае асабліва вялікую вагу на выкарыстанне спадчыны рускай класічнай музыкі.

На творах беларускіх кампазітараў — Я. Цікоцкага, Д. Лукаса, А. Багатырова, якія супрацоўнічаюць з нашым тэатрам.

— Вялікі рускі кампазітар П. І. Чайкоўскі заўсёды быў зразумелым і бліжэй усяму народу.

На сходах выступілі таксама т.т. Чарнаўскаў, Лукас, Жаленц і Кандрасю.

Мастак А. Шмарынаў. «Парад Перамогі».

Віктар ЛІВЕНЦАЎ Герой Савецкага Саюза

ПА ТЫЛАХ ВОРАГА

(Урывак з другой кнігі запісу)

Напярэдадні 24 гадавіны Савецкай Арміі наша партызанская друкарня працавала круглыя суткі. 22 лютага на друкарскім станку ляжаў тэкст партызанскай прэссы.

У гэты час немцы рыхтавалі да дзяржаўнага партызанскага атрада. Ім межавамі зачынілі нас у мяшок і знішчылі калона Рудабелкі.

Першы снарад. Хвост калоны папаў у артылерыйскую ямку. Тыя, хто кінуўся в лесу, ляглі пад снарадамі.

Людзі нічога не шкадавалі для барацьбы. Маці выраўдала свайго адзінага сына ў партызаны.

Совет расставіў сілы. Атрады Паўлюўскага, Балахонава і Губіна будуць абароніцца з поўдня і захаду.

Найбольш спрытныя хлопцы завяліся каля абаза. Яны выбралі здаровых коней і фуражкі.

...23 лютага стаяла ціхая марозная раіца. Вёска Булкава, дзе размяшчалася наш атрад, упрыгожылася чырвонымі сцягамі.

Тым часам Глуская групіроўка набліжалася да ракі Пцічы. Яна заняла вёску Баянава.

Храпко спеціа выступіў на сустрэчу. Ён разлічваў і тут ударыць зніжакі і захаціць ініцыятыву бою.

Камісар атрада Ляпешкін Змітрок адкрыў мітынг. Я слухаў прамоваў і хваляваўся ад радасці.

Месца засады заняў Храпко. Наш атрад перайшоў у хмызняк да гасцінца, дзе стаялі замаскаваныя гарматы.

Немцы з'явіліся нечакана. Яны паверылі старому і рушылі ў Касарычы паходнай калонай.

Пасля мітынга я, як камандзір атрада, першым прачытаў тэкст прэсінгі перад строем і падісаўся.

Ранішні ўзнікла раптоўна, дайшла да найвышэйшага напружання і рэзка абарвалася.

Саркаўшчына парываў шышою. Ён вехаў і пільгаў і ва ўпор стрэліў у афіцэра.

